

İlköğretim Okulları Sosyal Bilgiler Derslerinin Planlamasında Öğrenci Kılavuzlu Çalışmaya Ait Öğretmen Tutumları

Yrd. Doç. Dr. İsmail TAŞLI

Celal Bayar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi AD, Manisa

ÖZET

Bu çalışmada ilköğretim okulları Sosyal Bilgiler öğretimi derslerinin işlenmesinde, ünite planlarına ek olarak kılavuz hazırlanarak öğrencilere verilmesi halinde eğitim-öğretime katkısının olup olmayacağı sorusu öğretmen görüşleri açısından araştırılmıştır. Bunun için öğretmenlere uygulanabilir hale getirilmiş öğrenci kılavuzları sunulmuş, gerekli inceleme yapıldıktan sonra kendi hazırladıkları ünite planlarından farkı, faydası ve kimin tarafından hazırlanması uygun olur biçimindeki sorulara cevap aranmıştır. Esasen yerel olarak öğretmenler tarafından geliştirilmesi gereken kılavuzlara büyük bir çoğunlukla bu yönde olumlu görüş belirtmişlerdir. Günümüz eğitimi öğrenci etkinliklerine dayalı bağımsız öğrenmeyi esas almakta, öğretmenin rehberliğini ön plana çıkarmaktadır. O halde öğretmenin sözel rehberliği ile yetinilemez. Okul- aile işbirliğine katkısı da düşünülerek programı ilgilendiren yönü ile geliştirilecek ünite kılavuzları öğrencilere sunulmalıdır. Bu durum öğrenci başarısını olumlu yönde etkileyecek iyi bir bağımsız değişken olarak düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler öğretimi, Öğrenci kılavuzu , ünite çalışmalar.

Teachers' Attitudes Belonging To Student Guidance Working Plan In Establishing Of Primary Schools' Social Science Courses

ABSTRACT

In this study, it has been researched the teaching of social studies lessons in the primary and secondary schools where it has been prepared additional surveys for the unit plans. They have been given the students. It has been investigated useful about whether or not. So, it has been put in to the practice by the teachers. The student's surveys have been presented. First the necessary researches have been realized. Then it has been looked for some answers for those questions Are these plans different from ours ? Are they more useful than ours ? Who prepared them ? In fact it is necessary that these surveys should be developed by the local teachers. This positive opinion has been accepted by the majority of the people. Today's education is based on independent learning and is based on students activities. They have emphasized that guidance of the teacher is very necessary. Thus not only the teachers verbal guidance but also school- family cooperation must be considered. The unit surveys must be presented to the students in considering the aspect of the program relatively by way of developing the unit surveys. This situation has been thought as a good independence variable for the enhance of student success.

Key Words: Social Studies teaching, students surveys, Unit studies

I. Giriş

İlköğretim okullarında 4-7 sınıflarda sosyal bilgiler dersleri sosyal bilimler alanından seçilmiş konular arasından ve belli bir program dahilinde okutulmaktadır. İyi insan, iyi vatandaş yetiştirmek amacıyla öğrencilere bu derste, toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri ve değerler kazandırılmaya çalışılır. Sosyal bilimler alanından yapılan sentezler dikkate alınarak ortaya konulmaya

çalışılan şu tanımlar dikkat çekicidir. Sosyal bilgiler ; *eğitimsel amaçlar için basitleştirilmiş sosyal bilimlerdir* (Schug ve Beery,1987,7). Bir başka tanımda; *Belli başlı sosyal konularda vatandaşlık becerilerinin kullanılması için sosyal ve beşeri bilimlere ait kavramların disiplinler arası entegrasyonu* olarak yer almaktadır (Barth,1991,7) . Bir başka tanımda ise ; *Sosyal Bilgiler, insan ilişkileri göz önünde tutularak insanların kendileri, Sosyal ve fiziksel çevreleriyle olan ilişkilerini kapsayan bir bilim ve yine Fen bilgisi dışında kalan ve insan faaliyetlerini kapsayan tüm disiplinlerden bir bileşkedir* (Taşlı,2000,2). denilmektedir. Tanımlarda ifade edildiği üzere sosyal bilgiler doğrudan insan yetiştirme ile ilgilidir. Bu sebeple de mutlak surette iyi bir planlama gerektirmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı,Talim ve Terbiye Kurulunun belirlediği esaslara uygun olarak Bakanlığa bağlı tüm eğitim kurumlarında öğretmenler eğitim-öğretim hizmetlerini planlı olarak yürütmek zorundadırlar. Lise ve Ortaokullar yönetmeliğinin 57. maddesi öğretmenlerin yıllık plan ve gerektiğinde gezi, gözlem, inceleme ve deney planları yapmasını hükme bağlamıştır. İlköğretim Kurumları yönetmeliğinin 109. maddesinde de zümre öğretmenler kurulu ile ilgili açıklamaların ç. Fıkrasında öğretmenlerin yıllık, ünite ve günlük planları ile gezi, gözlem, deney ve inceleme planlarında işbirliğinden söz edilmektedir. Görüldüğü gibi Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda öğretmenlerden yasal olarak yıllık plan, ünite planı, günlük plan (ders planı, gezi- gözlem planı, deney planı) istenmektedir.

Öğretmenlerin yapmak zorunda oldukları bu planlarla ilgili olarak 22 06. 1981 tarih ve 2089 sayılı tebliğler dergisinde halen yürürlükte olan bir genelge yayımlanmıştır. M.E.B. Merkez Taşra ve Yurtdışı teşkilatlarına gönderilen bu genelgenin birinci paragrafında “ *Eğitim ve öğretimin istenen amaca ulaşması, eğitimde birlik ve beraberliğin sağlanması bu hizmetlerin planlı, programlı ve düzenli yürütülmesiyle mümkündür. Bu olgunun, tüm eğitimciler tarafından bilinmesine rağmen temel eğitim II. Kademe ile orta ve yüksek öğretim kurumlarındaki uygulamalarda planlamaya yeterince önem verilmediği derslere hazırlıklı girilmediği gözlenmektedir. İlkokullarda ise, bu konuya yönetmelikleri gereği yeterince önem verilmekte olduğu saptanmıştır. Ancak, bu okullardaki uygulamalarında tam ve yeterli olduğu söylenemez.*” denilmektedir (Küçükahmet,2000,46) . Bu durum eğitim- öğretim etkinliklerinin, plansız yürütülmekte olduğu gibi bir kuşkuyla aklı getirmektedir.

Eğitim- öğretim etkinliklerinin amacına ulaşması bu etkinliklerin planlı olmasına ve planın da uygulanmasına bağlıdır. Böylece öğrenci Sosyal Bilgiler öğretiminde ne yapılmak istendiğini, niçin yapılmak istendiğini, yapılmak istenenin kendisine hangi faydayı sağlayacağını, elde edilecek faydanın neler olacağını ve hangi etkinliklerle gerçekleşeceğini bilecektir (Taşlı,1997,47). Eğitim- öğretimin vazgeçilmez amaçlarından birisi de öğrencilerin planlı çalışma ve yaşama alışkanlığı kazanmalarınıdır Bunun yolu da öğretmenin rehberliği ve bu alandaki iyi bir model olma özelliğinden geçmektedir.

İnsanın Dünya'ya baktığı pencere olma görevini üstlenmiş olan Sosyal Bilgiler belki de planlamaya en fazla ihtiyaç duyan bir disiplin ve okul programı olarak düşünülebilir. Bunun için denilebilir ki Sosyal Bilgilerin planlanmasında standart bir planın düşünülmüşlerin ötesinde KİM, NE ZAMAN, NEREDE, NİÇİN, NASIL ve NE YAPACAK sorularının da cevaplandırılması gerekir. Bu soruların cevaplarını vermek çok önemlidir. Çünkü bir mihver ders olan Sosyal Bilgiler konularının işlenişinde, yalnızca ders kitapları ile yetinilemez öğrencinin seviyesine uygun çeşitli kaynaklardan da yararlanılmalıdır. Böylece, öğrencinin araştırma yapması ve bunu alışkanlık haline getirmesi sağlanır (Tebliğler Dergisi,1998,533). Aynitebliğler dergisinin programın uygulanması ile ilgili açıklamalarının 30- 31. maddelerinde de şu hususlara yer verilmektedir. “ 30. Konuların anlatımında yalnız anlatım ve soru-cevap teknikleriyle yenilmeyip konuların özelliğine göre münazara, örnek olay incelemesi, problem çözme gibi öğrenciyi aktif kılan, onu araştırmaya ve incelemeye sevk eden tekniklere de başvurulur. 31. Öğrencilerin çalışma ortamları- yalnız derslikler değil- aile-, okul, çeşitli topluluklar, kitaplıklar, müzeler, sergiler vb. yerleri de kapsar. Öğrencilere bu yerlerde incelemeler, gezi, gözlem ve ilgili kişilerle görüşmeler de yaptırılır.” Bu açıklamalar dikkate alındığında öğrencinin de aslında öğretmenin yaptığı çalışma planına ait bilgilendirilmesinin gereği ortaya çıkmaktadır.

Bu bağlamda denilebilir ki öğretmenler plan yaparak yasal sorumluluklarını yerine getirirken, eğitim ile ilgili asıl yönünü de ihmal etmemelidir. Bunun için ilk öğretim kurumlarında görev yapan 4. ve 5. sınıf öğretmenleri, yaptığı ünite planının Sosyal Bilgiler etkinliklerini kapsayan bölümü ve yine 6. 7. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmenleri de bu derslerinde öğrenci kılavuzları geliştirerek öğrencilerine verirlerse faydalı olacağı düşünülmelidir.

Konuyla ilgili 6yapılan bir çalışmada ortaöğretim kurumu öğretmenleri arasında yapılan bir araştırmada denek olarak alınan 106 öğretmenden % 89.63 hazırlanacak kılavuzun faydalı olacağına inanırken, sadece %10.37 si benim için fark etmez cevabını vermektedir (Taşlı,1997,44).

II. Öğrenci Kılavuzu İçeriği

Aşağıda örneği verilen öğrenci kılavuzu deneysel yöntem ile Demirci eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilere uygulanmıştır. Bir yıl süreli çalışmanın sonucunda uygulanan **t testi** sonuçları elde edilen ön testte belirli bir anlamlılık ortaya koymazken öğretim etkinliklerinin sonunda gerçekleştirilen son test sınamalarında anlamlılık düzeyinin yüksek olduğunu ortaya koymuştur (Taşlı,1997,113-114) .

Öğrenci kılavuzlu yaklaşım aynı zamanda günümüz eğitim anlayışının bir gereği olarak problem çözmeye dayalı etkinlikleri ön plana çıkaracaktır. Öğrenci merkezli problem çözme yönteminin konuyu anlama eleştirel düşünebilme, demokratik tavır geliştirebilme gibi amaç ve beklentilerde etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Çünkü bu yöntem ne düşünülmesinden çok nasıl düşünülmesine önem veren bir yaklaşım içermektedir (Özoğlu,1987,15).

Anket çalışmasında öğretmenlere öğrenci kılavuzunda yer alan bölümler aşağıdaki başlıklar altında ayrıntılı olarak ve öğrenciye sunulacak şekilde verilmiştir (Barth, Demirtaş, 1996).

- Derse Hazırlık soruları*
2. Ünitenin Önemi
3. Ünitenin Genel Hedefleri
4. Ünitenin Davranışsal Hedefleri
- Bilişsel (Düşünce) Davranışı
- Duyuşsal (Düşünce) Davranışı
- Devinişsel (Beceri) Davranışı
5. Ünitenin Konuları
6. Üniteye Ait Kavramlar ve Genellemeler
7. Öğretim Yöntemi
8. Öğretim Etkinlikleri
- Başlangıç Etkinlikleri
- Geliştirme Etkinlikleri
- Özetleme Etkinliği
9. Ünitenin Özeti
10. Ünitenin Değerlendirilmesi
11. Kaynaklar

Derse (Üniteye) Hazırlık Soruları

İşlenen üniteye veya konuya öğrencilerin hazırlıklı gelmeleri ve öğretim hedeflerine uygun çalışma yapmaları ve özellikle derse girişi sağlamak için hazırlanır. Öğrenciler grupça veya bireysel olarak bu sorulara cevap hazırlamaya çalışırlar.

Ünitenin Önemi

Her ünitenin Sosyal bilgiler öğretimi yönünden niçin önemli görüldüğünün açıklaması olup öğrencilerin güdülenmesine yardımcı olunmuştur. Öğrenmede güdülenme, öğrenen bireyin öğrenme etkinliklerini anlamlı ve değerli bulması ve bunlardan akademik kazanımlar elde etmesi olarak tanımlanmaktadır. Güdülenme eksikliği günümüz eğitim sistemlerinde üzerinde durulması gereken en önemli problemlerden birisidir (Türkoğlu ve diğerleri,1996,2).

Ünitenin Genel Hedefleri

Sosyal bilgiler öğretiminin amaçlarına uygun olarak her ünitenin kendine has bilişsel, duyuşsal ve psikomotor duraklar olarak belirlenmiştir.

Ünitenin Davranışsal Hedefleri

Genel hedeflerin yanında gözlenebilirliği yönünden neler yapıyor olduğunun bilinmesi önemlidir. Yani öğrenciden istenen davranış değişikliklerinin net olarak belirtmedir. (Tanımlama, hatırlama, ayırt etme, uygulama, genelleme, tahmin etme, kullanma, gösterme vb. gibi)

---

* Model kılavuz 10 sayfa alan kapladığından sayfa sınırını aşmamak için içerik hakkında bilgi vermekle yetinilmiştir.

Ünitenin Konuları

Her ünitenin kapsamına giren konular ele alınarak neler olduğu belirtilir. Konulara eklemeler ve çıkarmalar yapılabilir.

Üniteye Ait Kavramlar ve Genellemeler

Her üniteye ait temel kavramlar ve genellemeler örnek olarak sunulup bu örnekler sosyal bilgiler alanına ait olmak üzere öğrenciler tarafından zenginleştirilirler.

Öğretim Yöntemi

Öğrencilerin karşı karşıya olduğu problemi çözmelerinde yardımcı yol gösterici açıklama.

Öğretim araç ve gereçleri

Çeşitli öğretim etkinlikleri için özellikle öğrencilerin tepegöz, slayt projektörü, haritalar, tablolar, şeritler, grafikler, atlas, ansiklopedi, çevre ve insan kaynakları vb. yazılmalıdır.

Öğretim Etkinlikleri

Öğretmen ve öğrencilerin ünitenin hedef ve konularına uygun olarak üç saatlik bir öğrenim süresinde ne gibi öğrenim etkinlikleri yapacakları, etkinlik sırası (Strateji) giriş, gelişme, özetleme ve değerlendirme etkinliklerinin neler olacağı, öğretmenin anlatımı yerine, öğrencilerin kendi yaşantıları / etkinlikleri yoluyla gerekli öğretim tekniklerini kullanarak çalışmalarını üzerinde ısrarla durmadır. Bu dersin işlenişi demek olup öğrenci merkezli aktif öğrenmeye yer vermelidir.

Ünitenin Özeti

Her ünitenin sonunda bir özetle ana genellemeler verilir. Bir öğrencinin bir konunun özetini yazması anlama, kavrama yönünden önemli bir davranış sayılmalıdır. Çalışmanın kalıcı olabilmesi için kullanılması gereken önemli bir strateji grafikte veya yazıyla bir özet çıkarma olmalıdır. Aslında özet yapmak kolay bir iş değildir. Eğitimde görüldüğü kadarıyla bazı öğrenciler konu başlıklarını özet olarak sıralarlar. Her bireyin değişik algılamaları ve öğrenme biçimleri olduğu dikkate alınırsa bu davranışın normal karşılanması gerekir (Türkoğlu ve diğerleri,1996). Bu nedenle de öğretmenin özet örnekleri vermesi yerinde olmaktadır.

Ünitenin Değerlendirilmesi

Konu ve hedeflere uygun çeşitli tipte sorular sorulmalıdır. Her ünitenin sonunda bu sorulara öğrencilerin doğru cevaplar vermeleri sağlanmalıdır.

Kaynaklar

Öğrencilerin her üniteye kullanacakları ve başvuracakları ulaşmaları mümkün kitap, makale, dergi ve diğer referans kitapları vb. kapsayan bir liste olmaktadır.

Bulgular

Tablo 1' de öğretmenlerin görüşüne sunulan öğrenci kılavuzunun kendileri tarafından hazırlanan ünite planına göre bir farkının olup olmadığına dair soruya verdikleri cevaplar dikkate alındığında, mesleki kıdeminin ilk 10

yılında olan öğretmenler % 75' lik bir oranla fark olduğu görüşünü belirtmişlerdir. Fark olmadığını söyleyenler ise sadece %25 tir.

11- 20 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasındaki dağılımda 29 öğretmen % 63' lük bir oranla farklı olduğunu ifade etmiştir. Diğer 17 öğretmen ise % 33 ' lük bir oranla fark olmadığını görüşündedir.

21 yıl ve üstü mesleki kıdeme sahip 38 öğretmen % 66.7' lik bir oranla farklı olduğunu ifade ederken , 19 öğretmen % 33. 3' lük bir değerle fark olmadığını belirtmişlerdir.

Genel toplamda ise 94 öğretmen fark olduğunu düşünürken 45 öğretmen fark olmadığını düşünmektedir. Oransal dağılım ise % 67.7' ye % 32.3' tür.

Tablo 1: Hazırlanan öğrenci kılavuzunun ünite planına göre farkının olup olmadığı

MESLEKİ KIDEM	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
1- 10 YIL	27	75	9	25
11- 20 YIL	29	63	17	37
21 YIL - +	38	66.7	19	33.3
TOPLAM	94	67.7	45	32.3

Öğretim etkinliklerini kapsayan Öğrenci Kılavuzu ile ilgili değerlendirme yapan 141 öğretmenden 37 si 1- 10 yıllık kıdeme sahiptir. Bu öğretmenlerin 33 tanesi %89 luk bir oranı teşkil etmekte ve haliyle büyük bir çoğunluğu böyle bir kılavuzun faydalı olacağına inanmaktadır. Faydasına hayır cevabı veren öğretmen hiç yoktur. Sadece 4 öğretmen %11 lik bir oran ile kararsızlığını ifade etmişlerdir.

Mesleki kıdemi 11- 20 yıl arasında değişen 47 öğretmenden 45 tanesi öğrenci kılavuzlarının faydalı olacağına dair olumlu görüş belirtmiştir. Bu gurup % 97.5' lik yüksek bir değer taşımaktadır. Hayır seçeneğini tercih eden hiçbir öğretmen bulunmayıp belki seçeneği ile tam tercihini ortaya koyamayanlar ise sadece 2 kişi olup % 4.3' lük bir oranı teşkil etmektedir.

Mesleki kıdemi 21 yıl ve üstünde olan 57 öğretmenden 49 kişiye karşılık gelen % 86 lik bir kesim öğrenci kılavuzuna faydalı olacağı biçiminde görüş belirtirken, % 2.2' lik bir kesimi oluşturan 3 öğretmen ise faydasına inanmadığını söylemektedir. Yine 5 öğretmen % 8.8' lik bölümü oluşturmakta ve belki seçeneği ile kararsızlığını ifade etmektedir.

Tüm öğretmenler bir arada ortak değerlendirildiğinde ise % 90' lık bir çoğunlukla kendilerine sunulan öğrenci kılavuzunun faydalı olacağına inandıklarını söylemektedir. 3 öğretmen genel dağılımda % 2.2 lik bir oranla hayır derken, 11 öğretmen % 7.8' lik bir oranla kararsızları oluşturmaktadır (Tablo 2). Bu durumda denilebilir ki sosyal bilgiler öğretimi derslerinde öğretmenler öğrencilere verilecek öğrenci kılavuzlarına gerçekten ihtiyaç duymaktalar.

Tablo 2: Öğrencilere öğretim etkinliklerini kapsayan bir öğrenci kılavuzu hazırlansa faydalı olacağına inanıyor musunuz ?

MESLEKİ KIDEM	Evet		Hayır		Belki		Toplam
	n	%	n	%	N	%	N %
1- 10 YIL	33	89	0	0	4	11	37
11- 20 YIL	45	95.7	0	0	2	4.3	47
21 YIL - +	49	86.0	3	5.2	5	8.8	57
Toplam	127	90	3	2.2	11	7.8	141

Hazırlanacak öğrenci kılavuzunun sınıf veya branş öğretmenleri tarafından hazırlanması nı isteyen 1- 10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin oranı % 41.6 dır. Yine % 41. 6 oranındaki öğretmen grubu iş birliği mantığını benimseyerek öğretmenler zümresi tarafından bu sorumluluğun yerine getirilmesinden yana fikir beyan etmiştir. Sadece 16.8 kesim bu işi bakanlık yapmalı demektedir.

11- 20 yıl grubunda yer alan öğretmenlerdir % 38.2' si sınıf ve branş öğretmenleri derken, % 49' u zümre öğretmenleri demektedir. Bakanlık tarafından yapılmasını isteyenler sadece % 12. 7' dir.

21 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenler arasında sınıf öğretmeni veya branş öğretmeni yapсын diyenler % 26. 3' e düşmektedir. Zümre öğretmenleri yapmalı diyenler ise burada en yüksek değerdedir ki oran % 59.7' dir.

Tablo 3: Öğrenci kılavuzunu kim hazırlamalı ?

MESLEKİ KIDEM	Sınıf- Branş öğretmeni		Öğretmenler Zümresi		Bakanlık		Başka	
	N	%	n	%	n	%	N	%
1- 10 YIL	15	41.6	15	41.6	6	16.8	-	-
11- 20 YIL	18	38.2	23	49	6	12.7	-	-
21 YIL - +	15	26.3	34	59.7	6	10.5	2	3.5
TOPLAM	48	34.3	72	51.5	18	12.8	2	1.4

Genel değerlendirmeye baktığımızda; %34. 3 sınıf öğretmeni veya branş öğretmeni, % 51. 5 ise zümre öğretmenleri fikrini benimsemektedir. Sadece % 12. 8' lik bir kesim bakanlık tarafından yapılmasını istemektedir.

Hazırlanan kılavuzların mantığı da esasen yerel ve öğretmen planlamalarına dayanmaktadır. Öğretmenlerin büyük ekseriyetinin bu bilinçte olduğu da verilerin değerlendirilmesinde anlaşılmaktadır .

Öğretmenlerin Açık Uçlu Sorulara Verdikleri Cevaplardan Birkaç Seçme

İçerik bakımından faydalı olduğuna inanıyorum. Ünite planına göre daha kapsamlı hazırlanmış. Bundan dolayı öğretim için faydalı olur (Balıkesir, A. Hikmet Paşa İlköğretim Okulu, Mesut Çakırcalı)

Kılavuz oldukça iyi geliştirilmiş. Üzerinde yapılabilecek daha ayrıntılı bir çalışmayla oldukça faydalı olacağına inanıyorum. Mevcut ünite planının daha geliştirilmiş bir modeli. Bakanlık tarafından konu hakkında uzman olan öğretmenlerin görüşü de alınarak kılavuz hazırlanabilir. Fakat; keşke bilgisayar ortamında bütün bu işlemleri yapma imkanımız olsa (İzmir, Şehit Nazım Bey İlköğretim Ok. İbrahim Aksoy).

Kılavuz ders işlenişi sırasında zamandan tasarruf ve kolaylık sağlar. Öğrenciye yol gösterici niteliktedir. Öğrenciyi araştırmacı olmaya iter. Kılavuzun hem öğretmene hem de öğrenciye yol gösterici özelliği ile büyük kolaylık sağlar (Manisa, Cumhuriyet İlköğretim Ok. Nuran Karaca)

Düzenli yapılmış, uygulamalarla geliştirilebilir (İsparta, Alaybeyoğlu İlköğretim Ok. Mustafa Uysal)

İşlenecek konuların öğrencilerin önceden haberdar edilmesi, ünitenin daha iyi anlaşılması ve kavratılması bakımından olumlu bir etkinliktir (Manisa, Turgutlu, Samiye Nuri Sevil İlköğr. Ok. Hatice gümüş).

Ünite çalışmalarında, öğretmen ve öğrencilerde bulunursa faydalı olur. Ancak, sınıf öğretmenine gerekli-gereksiz çok fazla yazı işleri yüklendiğinden bu çalışmada angarya iş gibi görülebilir. O nedenle amacına ulaşmayabilir. Teknoloji olanaklarına sahip okullarda uygulanabilirlik oranı daha fazladır. Fotokopi ve bilgisayar yolu ile çoğaltılarak (Diyarbakır Ali Emiri İlköğretim Ok. Sevgi Gündeşoğlu Şahin).

Bu tür kılavuzlar eğitim- öğretim açısından faydalıdır. Bütün öğretmenlerin kullanmasını tavsiye ederim (İzmir, Ege İhracatçılar ilköğr. Ok. Aygün Akgün).

Bu çalışmanın yararlı olacağına inanıyorum. Ünitelere bu tarzda öğrenci kılavuzu hazırlanıp dağıtılsa faydalı olur, düşüncesindeyim (Hatay, İskenderun Demirçelik İlköğretim Ok, Mesut Koç).

Hazırlık soruları araştırmaya ve incelemeye yönelik olduğu için öğrencinin kalıcı öğrenmesini sağlar. Bu yöntem sayesinde öğrencinin derse katılması daha kolay olur (İzmir, Kuruçeşme ilköğretim Ok. Ayşe Dere)

Kılavuzu beğendim. “ Öğretim etkinlikleri “ ve üniteye hazırlık soruları geliştirilerek öğrencilere dağıtılmalı. Öğrenciler bu sorulara, yaptıkları inceleme ve araştırmaları sonucunda cevap vermeliler. Ünitenin sonunda bir ünite ödevi şeklinde öğretmene sunulmalı (Aydın, Fatih İlköğretim Okulu, Seher El -).

Konu, amaç, istendik davranışlar ve işleniş bakımından verimli ve üretken. Ölçüm ve dönüt bakımından yeterli bulduğum bir çalışma olduğu düşüncesindeyim (Ankara, Ş. Ö. M.Ali Durak İlköğretim Ok. Eren Kaçmaz).

III. Sonuç

Öğretmenler kendilerine sunulan öğrenci kılavuzunun büyük bir çoğunlukla farklı özellikleri olduğunun farkındadırlar. Nitekim hazırlık soruları, ünitenin önemi veya gerekçesi olarak yer alan bölüm, olgu-kavram- genellemeler, araçların ve yöntemlerin yazılış biçimi ile kaynaklar ve değerlendirme soruları

öğretmenlerin hazırladığı ünite planlarında ne şematik olarak ve ne fiilen görülmemektedir.

Öğrencilere verilmesi düşünülen böyle bir kılavuzun faydalı olacağına %90 oranında inanıldığı görülmektedir. Çünkü bu yolla öğrenci bir ünite süresince öğretmeni kendisinden ne istemektedir, hangi hedeflere ulaşılması planlanmıştır? Bütün bunları bilmekte ve yaptığı işlerde bir plan dahilinde sorumlu olmaktadır. Öğrenme bireysel sorumluluk gerektiren bir eylemdir. Öğrenci bunun farkına varmaktadır.

Öğretmenlerin yaklaşık yüzde 88'i hazırlanacak öğrenci kılavuzunun kendileri tarafından yapılması gerektiği fikrini taşıdıklarından, sorumluluklarının bilincinde olduğu görülmektedir.

Öneriler

Önerilere Atatürk'ün eğitim ile ilgili özellikle planlama için rehber olan şu sözleri ile başlamak yerinde olur. Atatürk diyor ki;

Hükümetin en feyizli en mühim vazifesi milli eğitim işleridir. Bunda muvaffak olabilmek için öyle bir program takip etmeye mecburuz ki, o program milletimizin bugünkü haliyle, içtimai, hayati ihtiyacı ile, muhiti şartlarıyla ve asrın icaplarıyla tamamen mütenasip ve mütevafık olsun bunun için muazzam ve fakat hayali, muğlak mütalaalardan tecerrüt ederek hakikate nazif nazarlarla bakmak ve el ile temas etmek lazımdır. M. Kemal Atatürk (Atatürk'ün Milli Eğitime ait direktifleri,1985,6)

Sınıf öğretmenleri yıl içinde yaptıkları ünite planlarına ek olarak öğrenci kılavuzları da hazırlamalıdır. Bunun için 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin bir yıl için hazırlayacakları toplam kılavuz 4 er tanedir.

Bu kılavuzlar 6. sınıfta bir yıl içinde 6 ve 7. sınıfta 7 tanedir. Dolayısıyla öğretmenlerin uzun süre zamanını almayacaktır.

Hazırlanan kılavuzlar tüm öğrencilere ayrı ayrı dağıtılmalı ve burada istenen eğitim- öğretim etkinliklerinde aktif öğretime dayalı bireysel öğrenme becerileri ön plana çıkarılmalıdır.

Kılavuzlar hazırlanırken Atatürk'ün de ifade ettiği gibi günün gerçek ve gereklerine uygun olarak toplumsal yaşama uygun düşün, örtüşen somut etkinliklere yer vermelidir. Kılavuz bir rehberdir öğretmenin ne yapmak istediğine dair bilgi her an öğrencinin elinin altındadır. Bu yolla okul- aile işbirliği açısından iyi bir fırsatta yakalanmış olacaktır. Çocuğunun çalışmasına destek olmak isteyen aileler bu yolla öğretmenin neler istediği hakkında somut bilgilere sahip olacaktır.

Öğretmenler Bakanlığın sunduğu internet sayfalarından plan alırken artık kılavuzlarını da bu sayfalara göndermeli veya yapılanlara ilgi duymayı ve uygulamayı bir alışkanlık haline getirmelidir. Öğrenci kılavuzları öğrencilere bilgi empoze etmeyi değil kendilerin bilgiye empoze olmalarını ve bu yolla bir fikri savunma becerilerini geliştiren iyi bir etkinlik fırsatı da verecektir.

KAYNAKÇA:

BARTH James L., **Elementary and Junior High/ Middle Scool Social Studies Curriculum Activites and Materials**, (Third Edition) Lanham: University Prees of.

- BARTH L. James & DEMİRTAŞ Abdullah, **1996: İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi**, YÖK-WORLD BANK. MEGEP, ANKARA.
- KÜÇÜKAHMET Leyla, **Öğretimde planlama ve Değerlendirme**; Nobel Yayın Dağıtım Ltd şti. ANKARA , 2000.
- M.E.B. Tebliğler Dergisi, Nisan 1998, sayı 2457, ANKARA.
- T.C. Milli Eğitim Gençlik Ve Spor Bakanlığı, **Atatürk'ün Maarife Ait Direktifleri**, Milli Eğitim Basım Evi İstanbul 1985 .
- TAŞLI İsmail, **Öğrenci Merkezli yöntemlerle Coğrafya öğretimi**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) D.E.Ü. sosyal Bilimler enstitüsü, İZMİR, 1997.
- , **Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Tekin Matbaası, Demirci, 2000.
- TÜRKOĞLU, A.Doğanay & A.Yıldırım A., **1996 : Ders Çalışma Becerileri**, Memleket Gazetecilik ve Mat. İZMİR.
- ÖZOĞLU Süleyman, **Ortaöğretim Kurumlarında Sosyal Bilgiler Öğretimine Genel Bir bakış ve Ülkemizdeki Durum**, Sosyal Bilgiler Öğretimi ve sorunları Sempozyumu, TED, ANKARA, 1987.
- SCHUG Mark C. & R. Beery, **Teaching Social Studies in the Elemanteay School**, Gleviey, illinois . Scott, Foresman and Company, 1987.